

I G O R

internet, gramotnost, obezřetnost, řešerše

Autoři: Dominik Lhoták, Ondřej Nevídal, Lukáš Nedomlel

Koordinátor: Mgr. Adéla Holendová

Rok vydání: 2024

Místo vydání: Hradec Králové

Rozsah: 14 stran

Úvodní slovo

To, co právě čtete, je pilotní díl magazínu IGOR. A ačkoliv to může inklinovat ke známému Igorovi Hnízdovi, není tomu tak.

Každé z písmen u tohoto jména totiž znamená něco, o čem se můžete dozvědět nové informace.

- I – Internet
- G – Gramotnost
- O – Obezřetnost
- R – Rešerše

Zmiňované pojmy spolu dost často souvisí a jejich souvislosti bychom Vám rádi i ukázali.

Přejeme příjemné čtení!

Redakce magazínu IGOR

Víme, co nakupujeme?

Obliba nakupování přes internet raketově stoupá, nemalý podíl na vzrůstu obliby na tom má i pandemická krize, která probíhala před pár lety. S nárůstem nakupujících však i narůstá počet podvodníků, kteří chtějí vydělat na neznalosti lidí. Jak můžeme podvedení předejít? A co všechno na uživatele může číhat?

Internetové recenze

Pokud se nacházíte na nějakém e-shopu pravidelně a nejste si jistí, zda je ten obchod bezpečný, je dobré si přečíst recenze dalších uživatelů o zkušenostech...

Správná recenze by měla obsahovat popis, proč je zákazník s produktem spokojen či nespokojen, naopak zbystřit bychom měli v případě, že

z několika set recenzí je průměr 5,0. Ano může to svědčit o dokonalosti místa, ale ve většině případů jsou negativní recenze cíleně mazány. Řídit bychom se neměli ani recenzemi typu: OK, dobré, fuj, špatné atd.

4,2 ★★★★★ 8 174 recenzí

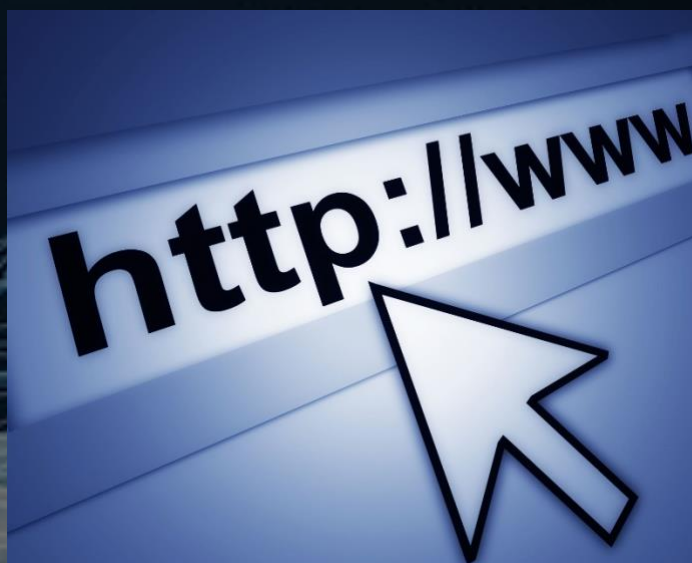
Jsme na správné webové stránce?

V poslední době se stává čím dál tím častější případ, kdy máme dojem, že se nacházíme na našem již ověřeném e-shopu, ale skutečnost je taková, že se nacházíme pouze na kopii stránky, která má za cíl pouze ukrást vaše osobní údaje. Tomu lze předejít...

Jak se na tyto stránky (ne)dostat?

Na tyto stránky se obvykle můžeme dostat při prohlížení placeného obsahu na stránkách zadarmo. Nemusí to být nutně podmínkou, v poslední době se hackeři přesunuli i na Facebook, kde se buď podvodnými příspěvky ohledně politiků či možnosti výhry snaží přilákat náš kurzor, abychom na odkaz klikli. Někdy se na tyto stránky můžeme dostat, byť i hloupým překlepem ve webové adrese jinak neškodné stránky.

Jak tyto stránky rozpoznat?

Dobře, nedopatřením se stalo, že jste se na nějakou takovou stránku dostali. Ještě se však nemusí jednat o podvod, nýbrž o hloupý vtíp. Zde je několik tipů, jak takové stránky poznat:

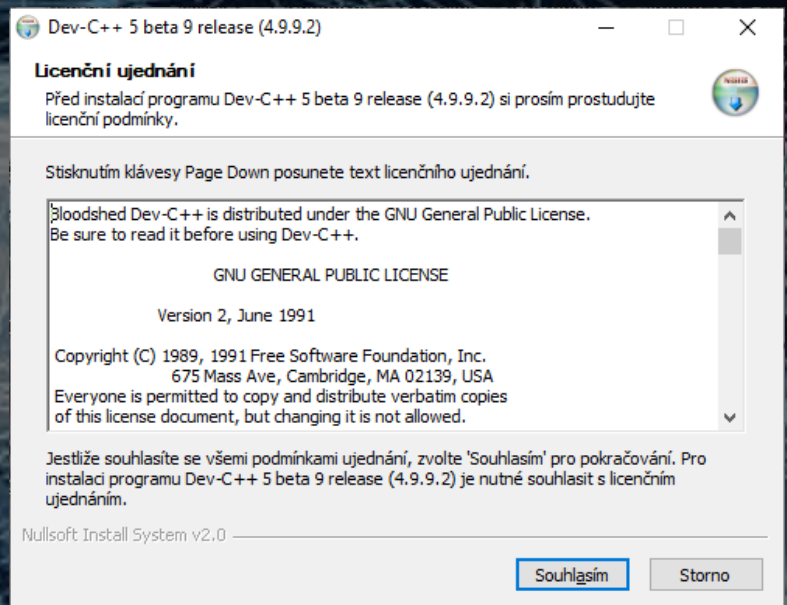
1. Stránka hovoří „lámaným jazykem“: Při pročitání různých textů a sdělení na stránce zjišťujete, že obsahují pravopisné a gramatické chyby. To nejčastěji vypovídá o tom, že se jedná o stránku vytvořenou ze zahraničí.
2. Neobvykle nízké ceny. Pokud si budete chtít pořídit produkt, jehož cena se běžně pohybuje např. kolem 2 000 Kč, a jako blesk z jasného nebe se objeví e-shop, kde tento produkt stojí 300 Kč, jednoznačně zpozorněte.
3. Chybějící kontaktní informace. Každý ověřený e-shop by měl mít kontakt minimálně na majitele. Pokud se zde nenachází sídlo prodejny, telefonní číslo, jméno ani emailová adresa, pravděpodobně se jedná o podvod.
4. Platby pouze předem. Tento bod mluví sám za sebe, jdeme dál
5. Adresa neodpovídá obsahu. Pokud si například budete prohlížet obsah pro dospělé a najednou na Vás vyskočí stránky např. alza.cz, podívejte se URL okénka. Můžeme Vám zaručit, že na 99.9 % tam nebude napsáno alza.cz, ale např. kozickyskolacek.cz

Šetřit, či nešetřit? To je to, oč tu běží...

Řada uživatelů se snaží své peněženice ulevit, a to tak, že si pořídí kopii nějakého placeného programu (zdarma/levněji). Nese to však svá obrovská rizika. Je to skutečně tak levné nebo platíme něčím jiným?

Ke stažení bonus

Pro začátek je nutno si ujasnit, že stahování pirátských verzí programů není nelegální. Trestný čin páchají pouze ti, kteří tento obsah publikují ke stažení. Avšak ani tak se nejedná o skvělý způsob, jak ušetřit pár set korun. Pirátský software má ve svých instalačních balíčcích mnohdy zabudované jiné programy, o kterých uživatel ani nemusí vědět. V lepším případě se může jednat o internetové prohlížeče, v tom horším se do počítače může dostat špionážní software.

Torrent, torrent, torrent?

Někteří z Vás již jistě slyšeli o torrentech. Co to vlastně je? Jedná se o soubory o velikosti několika kilobitů, které obsahují údaje o serveru, na kterém jsou uloženy. K jejich otevření je potřeba speciální software, např. nejčastěji používaný µTorrent, který tato data dešifruje a započne stahování souboru, případně i nějakého dalšího překvapení. Už jenom z jejich podstaty se jedná o obrovské riziko, jelikož až do otevření programu si nemůžeme být jistí, že jsme si nainstalovali naší oblíbenou hru nebo malware.

Originální produkt? Ne vždy.

Otestujte se!

V tomto kvízu budete mít za úkol odpovědět na 8 otázek týkajících se bezpečnosti při zadávání dat na internetu a práv při nakupování.

- 1) Na kterou z daných adres určitě nebudete klikat?
 - a) www.superobchod.cz
 - b) www.superobchod.tm
 - c) www.super-obchod.cz

- 2) Nacházíte se na českém e-shopu, který po Vás chce při platbě kartou i její PIN. Co uděláte?
 - a) Okamžitě web opustím a vše nahlásím ČOI
 - b) Půjčím si kartu od kamaráda
 - c) Nic, vždyť se nic nestane

- 3) Kamarád Vás zničehonic začne pomocí zpráv žádat o zadání údajů o Vaší kartě na odkazu, který Vám poslal. Naléhá na Vás a tvrdí, že má vážné problémy. Co uděláte?
 - a) Vždyť je to můj kamarád, odkaz otevřu a vše zadám
 - b) Zavolám mu a ověřím si, zda je to opravdu on
 - c) Zkusím odkaz otevřít, případně z něj odejdu

- 4) Brouzdáte si internetem a narazíte na e-shop, který má až šokující ceny. V tomto případě:
 - a) Půjdu si sem nakoupit, vždyť doba je zlá
 - b) Přečtu si na daném e-shopu recenze, které uvádí
 - c) Zkontroluji si na různých stránkách (např. Heureka.cz), zda to není podvod

- 5) Prodáváte nábytek, který nepotřebujete, na internetovém bazaru. Zájemce tvrdí, že Vám peníze přijdou pomocí kliknutí na odkaz, který vás přesměruje na „dopravní společnost“. Stránka po vás chce údaje o platební kartě. Jak se zachováte?
 - a) Zadám číslo karty, takto mi přijdou peníze dříve, než převodem
 - b) Nic takového vyplňovat nebudu, je to nesmysl.
 - c) Zeptám se, zda je odkaz v pořádku a případně údaje vyplním.

- 6) Někdo Vám zavolá a na telefonu se Vám ukáže jméno Vaší banky. Po zvednutí se ozve operátor, který říká, že Váš účet byl napaden a je třeba převést peníze na jiný účet. Jak se zachováte?
- Hovor ukončím, zavolám na oficiální linku banky a zeptám se, zda to je pravda.
 - Vždyť jde o moje peníze, jasně, že je poslechnu.
 - Zeptám se na podrobnosti o události, případně je poslechnu.
- 7) Při prohlížení e-shopu zjistíte, že na svých stránkách prodejce nemá žádné kontaktní údaje, např. telefonní číslo nebo email. V tomto případě:
- Nebudu to řešit, kontakt mi dorazí určitě ve faktuře.
 - Když produkt bude dostatečně levný, za risk to stojí.
 - Vyhnu se e-shopu obloukem.
- 8) Vidím reklamu na to, jak nějaký politik nebo známá osobnost propaguje investiční web nebo zkratka rychlý způsob, jak vydělat spoustu peněz. Jak s něčím takovým naložíte?
- Spolupráci si ověřím přes soc. sítě osobnosti, zda provádí propagaci i u sebe.
 - Když to říká taková osobnost, přeci nebude propagovat podvod, jdu do toho!
 - Otevřu si webovou stránku a posoudím, zda je to podvod či nikoliv.

Řešení se nachází na konci strany.

A jak jste dopadli?

(0–4 body) – na internetu se příliš nepohybujete a máte jisté mezery, buďte více obezřetnější

(5–6 bodů) – máte všeobecný přehled a víte zhruba, jak se na internetu pohybovat

(7–8 bodů) – Vás jen tak něco nepřekvapí, na Vás si ledajaký podvodník nepřijde

Ať jste již dopadli jakkoliv, díky kvízu jste se dozvěděli, na co by si člověk měl dávat pozor při pohybování se na internetu. Díky těmto znalostem si ušetříte starostí, ale i svou peněženku.

Řešení: 1) b) : 2) a) : 3) b) : 4) c) : 5) b) : 6) a) : 7) c) : 8) a)

„Chceš tuto funkci? Pořid' si Premium!“

V dnešní době má člověk k dispozici spoustu možností, jak si zpříjemnit svůj volný čas. Hlavně v době pandemie raketově vzrostly na popularitě tzv. „streamovací služby“ – platformy pro online sledování videí, seriálů, filmů či poslech hudby.

Některé platformy fungují zdarma se základními funkcemi a možnostmi si připlatit za tzv. „prémiovou“ verzi, některé naopak fungují jen, když si za ně zaplatíte.

V následujících řádcích se dozvíte možnosti, výhody x nevýhody jednotlivých aplikací, abychom Vám usnadnili případné uvažování nad užíváním některé z platforem.

Hudba

Spotify – jedna z nejznámějších platforem na poslech hudby.

Co se týká bezplatné verze, moc zázraků nečekejte. Pokud aplikaci používáte přes telefon, máte možnost přeskočit písničku, co se Vám nelíbí, pouze 6x za hodinu. Navíc jsou zde velmi časté reklamy a není zde ani možnost pustit si jednu konkrétní skladbu.

Za to verze Premium, která v základu stojí 169 Kč/měsíc, nabízí možnosti, které bezplatná verze neumožňuje + bez reklam + vysoká kvalita zvuku a možnost poslechu hudby off-line.

Každopádně obrovskou výhodou je vysoká kvalita personalizace – Spotify dokáže velmi dobře přijít Vašemu hudebnímu vkusu na chuť.

YouTube – snad nejznámější platforma na sledování videí a poslech hudby

Bezplatná verze – oproti Spotify je zde možnost neomezeného přeskakování, výběru písničky „na první dobrou“. Na poslech hudby vyvinuta aplikace „YouTube Music“.

Premium verze – 149 Kč/měsíc, nabízí poslech bez reklam + načítání videoklipů (v základní verzi načítáno s videoklipem = mnohem větší využití mobilních dat).

Obecně pokud nejste příliš nároční na poslech hudby, doporučujeme YouTube Music, hudebním fajnšmekrům rozhodně raději Spotify.

Filmy a seriály

Co se týká následujících platforem, žádná z nich neposkytuje základní nebo bezplatnou verzi, všechny fungují na principu předplatného, všechny jsou bez reklam.

Vojo – 159 Kč/měsíc, nabízí velkou škálu především českých a slovenských seriálů, které najdete na TV Nova a na TV Markíza, většina pořadů i s až týdnovým předstihem oproti době vysílání v televizi.

Zároveň můžete sledovat i živé přenosy nejvíce prestižních sportovních událostí. Jsou zde nalezeny i filmy. (Možnost vyzkoušení na 7 dní zdarma bez některých funkcí.)

Netflix – základní verze 199 Kč/měsíc, zde naleznete filmy, seriály všeho druhu. Mezi nejznámější „kousky“ na této platformě patří seriál „Stranger Things“ nebo film „Mladá dáma“.

Překvapivě zde najdete ale i české filmy jako „Pelíšky“ nebo „Ostře sledované vlaky“.

HBO Max – 199 Kč/měsíc (1 590 Kč/rok), tato platforma je dost podobná Netflixu, liší se hlavně obsahem.

Mezi nejznámější seriály patří „Hra o trůny“, „Teorie velkého třesku“, mezi filmy to je především „Barbie“ nebo „Harry Potter“.

SkyShowTime – 179 Kč/měsíc (714,39 Kč/6 měsíců, 1 429 Kč/rok). Na této platformě můžete najít seriály a filmy od světoznámých společností jako „Universal Pictures“ Dreamworks nebo Nickelodeon.

K nejznámějším dílům bychom zde zařadili seriály „Dexter“ nebo „Star Trek“, mezi filmy hlavně „Forrest Gump“.

O2 TV – základní verze 399 Kč/měsíc (verze s VOYO nebo HBO Max první dva měsíce za 549 Kč/měsíc, poté 899 Kč.)

Pokud si pořídíte pouze základní verzi, dostanete přístup k vysílání 73 televizních programů a následně 7denní možnosti přetočení zpět. Je zde i možnost si i připlatit za balíček s VOYO, to však vyjde podstatně draž.

Co si teda vlastně mám pořídit?

Každá z platforem má své pro a proti, před zakoupením doporučujeme platformy navštívit a porovnat, co se Vám líbí nejvíce.

Přejeme příjemné sledování!

Nefunguje?

Zakoupili jste si na internetu produkt a po jeho obdržení jste zjistili, že nefunguje, je poškozen či jinak narušen? Pokud ano, podívejte se, co můžete dělat

Reklamace x vrácení zboží

Tyto pojmy jsou často chybně zaměňovány, i když práva zákazníka jsou naprosto odlišná. Reklamace vzniká tehdy, vyskytne-li se na zboží skrytá vada, a to v období dvou let od zakoupení. Při reklamaci zboží má zákazník právo na náhradu všech nákladů, které při ní musel vynaložit, tj. např. poštovné. Ba naopak na vrácení zboží, byť rozbaleného má zákazník právo na 14denní lhůtu na vrácení zboží, ale pokud se rozhodne zboží poslat poštou, nemá právo na náhradu poštovného. V tomto případě je pro zákazníka nejlepší vrátit zboží přímo na jedné z kamenných prodejen řetězce, pokud jimi řetězec disponuje.

Právo mlčet

Bohužel, při nákupu softwaru na internetu zákazník nemá možnost vrácení peněz. Tedy, jak se to vezme. Zákazník má právo na 14denní lhůtu na vrácení pouze pokud licenci neaktivuje nebo si knihu či film nestáhne. Pokud spotřebitel licenci aktivuje, má právo dostávat aktualizace po celou dobu platnosti licence. Pokud se na digitálním obsahu objeví vada, neplatí zde standardní 30denní lhůta, nýbrž jakási „přiměřená doba s přihlédnutím k povaze zboží“, což je velmi subjektivní pojem.

Jak se bránit?

Splnili jste všechny podmínky pro reklamaci či vrácení zboží a prodejce Vám i přesto nechce vyhovět? Nejste na to sami. Pokud se dostanete do takovéto situace, neváhejte se obrátit na dTest, který Vám poradí, co v takové situaci můžete udělat.

Můžete jim zavolat na poradenskou linku: +420 299 149 009 nebo napsat na email: dtest@dtest.cz

Slovníček pojmů

Na závěr jsme si pro Vás připravili takový cestovní slovník pojmů, který si můžete z časopisu například vytrhnout a nechat pro případ, kdybyste se s nějakým z pojmů setkali

Internet – celosvětová propojená síť, ve které se nachází webové stránky

Phishing – podvodná metoda, při níž se zloděj pokouší dostat z oběti citlivé údaje zasláním řetězového emailu s imitací ověřené stránky

Kyberšmejd – osoba nebo skupina, která se snaží dostat z oběti peníze nebo údaje prostřednictvím některé z podvodných metod

Vishing – hlasový phishing; stejný princip, kyberšmejd dostává údaje pomocí telefonního hovoru, kdy se vydává například za banku nebo babičku

VPN – Virtual Private Network – aplikace, která zamaskuje Vaši skutečnou IP adresu

Cookies – údaje, které o uživateli sbírá stránka a ukládá je do mezipaměti počítače, slouží většinou k personalizaci obsahu

AI – umělá inteligence; prostředek, pomocí něhož mohou vznikat například podvodná videa se známými osobnostmi

Digitální stopa – lidově řečeno "to, co jednou dáte na internet, už nikdy zcela nezmizí"

Malware – škodlivé programy, které v počítači provádějí činnosti, se kterými by uživatel nesouhlasil, kdyby o nich věděl

Dvoufázové ověření – ověření dvěma kroky, např. heslem a SMS kódem

HTTPS – protokol umožňující zabezpečenou komunikaci v počítačové síti; pokud jím stránka nedisponuje, k našim údajům má přístup každý schopný kyberšmejd

Internetová doména – unikátní adresa, která odkazuje na příslušnou webovou stránku; podvody vznikají především záměnou písmen, např. místo www.alza.cz může být www.azla.cy

Děkujeme za přečtení!

Těší nás, že jste došli až sem. Je to naše první vydání, proto budeme moc rádi za zpětnou vazbu na email magazin.igor@seznam.cz.

Budeme také rádi, pokud o našem magazínu řeknete i ostatním, a to ať již lidem, kteří se v internetovém prostoru pohybují každý den, ale i těm, kteří internet moc často nepoužívají a chtěli by se dozvědět, co v prostředí internetu (ne)dělat.

Redakce magazínu IGOR.

Autoři: Dominik Lhoták, Ondřej Nevídal, Lukáš Nedomlel

Koordinátor: Mgr. Adéla Holendová

Rok vydání: 2024

Místo vydání: Hradec Králové

Rozsah: 14 stran